

Samfunnskontrakten under press

FOTO: CORNELIUS POPPE / NTB SCANPIX

Aktivister fra Kystopprøret demonstrerte i mars utenfor Stortinget.

Det forventes at torskesektoren skal være en lønnsom eksportnæring og bærebjelken i sysselsetting og bosetting på kysten av Nord-Norge. «Kystopprøret» viser at dette ikke er en enkel kombinasjon.

Det har vært et sterkt offentlig engasjement over lang tid i etableringen av en moderne fiskeindustri. Sammen med lovbeskyttelsen av fiskerleddet har dette bekreftet og forsterket forventningene til fiskerinæringens særskilte ansvar for sysselsetting og bosetting, spesielt i Nord-Norge. Med synkende sysselsetting i næringen og nedgang i folketallet i ensidige fiskerisamfunn, er det åpenbart at samfunnskontrakten er kommet under press. Presset er skapt av:

- Norsk økonomisk politikk har i hele etterkrigstiden hatt som utgangspunkt at privat og offentlig velstand skal bygges på produktive og lønnsomme bedrifter. Teknologiske endringer og effektiviseringer driver opp produktiviteten, og den særskilt lønnsomme og produktive olje- og gasssektoren øker presset. Fiskerisektoren står overfor krav om

stadig effektivisering for å kunne holde på arbeidskraften.

- Store deler av norsk økonomi er eksportrettet. Norge er tjent med friest mulig handel. Dannelsen av WTO, EØS-avtalen og nyorientering av økonomien i de tidligere kommuniststatene, har skapt økt intensjonal konkurranse. Global arbeidsdeling har stor tilslutning. Fiskeforedlingsindustri har vokst fram i lavkostland som Kina, Vietnam, Polen og de baltiske statene. Mens norske fiskere har vunnet nye markeder, har norsk fiskeindustri møtt sterk internasjonal konkurranse.
- Etterkrigstiden var preget av tett samarbeid mellom interesseorganisasjoner og staten for å realisere en raskest mulig produktivitetsvekst. En slik korporativ organisering av næringspolitikken måtte etter hvert vike for en mer

markedsbasert politikk, som medførte en klarere arbeidsdeling mellom stat og næringsliv. Statlig intervensjon for å redde nedleggelsestruede bedrifter hører fortiden til. I dag er statens rolle begrenset til å stille til rådighet et sosialt sikkerhetsnett og tilbud om kvalifisering til arbeid i produktive og lønnsomme næringer. Dette styrker norsk økonomis konkurransekraft. Samtidig fører det til at regioner med ulønnsomme næringer mister sin mest verdifulle ressurs – arbeidskraften.

- Før innføring av det nye havrettsregimet konkurrerte norske fiskere med andre nasjoner om fisken. I en slik situasjon var statlige fiskerisubsidier til hjelp for å sikre nasjonen en betydelig andel av ressursene. Det nye regimet har sammen med markedsorienteringen fjernet grunnlaget for statsstøtte. Fravær av subsidier eksponerer ensidige fiskerisamfunn ytterligere for konsekvensene av en skjerpet nasjonal og internasjonal konkurranse.

Kontaktperson:
Seniorforsker Edgar Henriksen
Tlf: +47 77 62 90 09
edgar.henriksen@nofima.no

Social contract under pressure

PHOTO: CORNELIUS POPPE / NTB SCANPIX

Activists from "The Coastal Revolt" demonstrated outside the Norwegian Parliament in March.

The cod sector is expected to be a profitable export industry and to support employment and settlements along the coast of Northern Norway. «The Coastal Revolt» shows that this is not a simple combination.

There has been a heavy governmental involvement for a long time in the establishment of a modern fishing industry. Accompanied by the statutory protection of fishermen, this has confirmed and strengthened expectations relating to the industry's special responsibilities in respect of employment and settlement, especially in Northern Norway. As employment in the industry has dropped and the population in unilateral fishing communities has declined, the social contract has been placed under pressure created by the following:

- Ever since World War II, Norwegian economic policy has been based on private and public welfare from productive, profitable companies. Technological changes and efficiency-boosting measures increase productivity and the particularly profitable, productive oil and gas sector have increased the pressure. The fisheries sector is facing demands for constant improvements in efficiency in order to retain manpower.
- The Norwegian economy is largely export-oriented. Norway is best served by free trade. The creation of the WTO and the EEA Agreement and the transformation of the economies of the former Communist states have increased international competition. There is considerable support for the global division of labour. The fish processing industry has grown in low-cost countries such as China, Vietnam, Poland and the Baltic States. While Norwegian fishermen have been winning new markets, the Norwegian fishing industry has been facing strong international competition.
- The post-war years were characterised by close cooperation between the various unions and the state in order to realise the fastest possible growth in productivity. This type of organisation of industrial policy was forced to make way for a more market-based policy, which resulted in a clearer division between government and industry. Governmental

intervention to save companies threatened by closure belongs to the past. The government's role is limited to providing a social safety net and providing qualifications for working in productive, profitable industries. This serves to strengthen the Norwegian economy. At the same time it means that regions with unprofitable industries are losing their most valuable resource, i.e. their manpower.

- Prior to the introduction of the new Law of the Sea regime, Norwegian fishermen competed with other nations for fish. At that time state fisheries subsidies helped to provide the nation with a substantial percentage of the available resources. The basis for state support has now been removed by the new regime and the current orientation of the market. The absence of subsidies serves to further expose Norway's unilateral fishing communities to the consequences of tighter national and international competition.

Contact:
Senior Scientist Edgar Henriksen
Tel.: +47 7762 9009
edgar.henriksen@nofima.no